

Huiszwaluwen in de provincie Groningen

Jan Glas

Inleiding

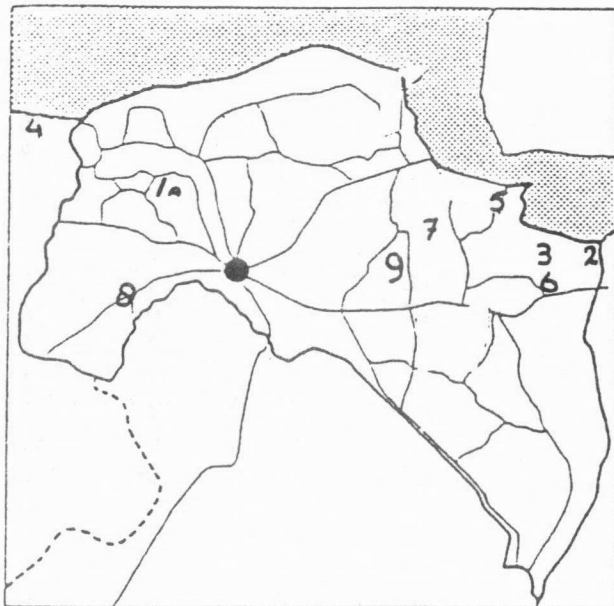
Bij de huiszwaluw is sprake van een forse achteruitgang over een langere periode. Gestimuleerd door o.a. het themanummer van 'Het Vogeljaar' uit augustus 1986 ben ik wat meer op deze soort gaan letten. Dit artikel is vooral bedoeld als stimulans om in eigen woonomgeving meer aandacht aan het prachtige vogeltje te schenken. Praktische tips aan het eind van dit overzicht kunnen u hierbij behulpzaam zijn.

Werkwijze

Als uitgangspunt heb ik de grote kolonies, vermeld in Vogels van Groningen (Boekema et al. 1983) vanaf 1986 enkele jaren gevolgd. Bijna alle nesten bevinden zich onder wit geschilderde dakgoten of witte overstekende daklijsten. De zon-zuid- en regen-westkant worden door de grote kolonies duidelijk gemedan. Langs de twee routes met solitaire broedparen is hiervan geen sprake. De nesten zijn evenredig verspreid over beide kanten van de weg. Bij route 7 staan alleen de nesten vermeld die vanaf de openbare weg te zien zijn.

De meeste gegevens zijn eind juli/half augustus van ieder jaar verzameld. Per kolonie staan bijzonderheden, zowel van positieve als negatieve aard, vermeld. De cijfers van het Sluiskantoor (4)

zijn aangevuld door Klaas van Dijk en Nico Beemster. De hoofdstraat te Lettelbert (8) is enkele jaren geteld door Jan Venema. Van Berend Voslamber en Kees Koffijberg heb ik aanvullende gegevens ontvangen over de kolonies nrs. 2, 3, 5 en 6.

Kolonies/Telroutes

- 1 Electra-Oldehove
- 1a Sluiswachterswoning
- 2 Sluishuisje-Nieuw Statenzijl
- 3 Sluiswachterswoning-CC.Polder
- 4 Sluiskantoor-Lauwersoog
- 5 Boerderij-Termunten
- 6 Gemeentehuis-Beerta
- 7 Smit-Koop-Fledderman
- 8 Hoofdstraat-Lettelbert
- 9 Hoofdweg-Schildwolde/Wagenborgen

Bijzonderheden per kolonie/route

- 1 Vanwege verstoring door het waterschap liep het aantal nesten aan het gemaal Electra na 1975 tot enkele terug. Aan nabij gelegen sluiswachterswoning nam de kolonie evenredig toe tot aan het rampzalige jaar 1990. Het waterschap (ook eigenaar van het sluiswachtershuis) liet de nesten aan de pas gerenoveerde woning verwijderen. Ook vanwege gezondheidsredenen van de kinderen, aldus de bewoner. Door Djurre Siccama uit Oldehove wordt contact gezocht met het waterschap, om in ieder geval de zwaluwen bij Electra met rust te laten.

2 Tijdens mijn bezoek begin augustus 1990, zag ik dat het sluishuisje was gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe sluizen. Bij navraag bleek het slopen gebeurd te zijn terwijl er al eitjes in de nesten lagen. De kolonie heeft zich daarna verplaatst naar de nabij gelegen sluismeesterswoning en is uitgegroeid tot 47 nesten. Als kleine tegemoetkoming voor de overlast heb ik de bewoners namens Avifauna een boek 'Vogels van Groningen' aangeboden. Dit gebaar werd zeer op prijs gesteld.

3 Bij dit sluiswachtershuis is geen directe reden aan te geven voor het feit dat het aantal broedparen zo drastisch is teruggelopen. De meeste nesten werden steeds met rust gelaten, alleen boven een zithoek werden ze regelmatig verwijderd.

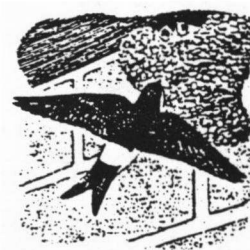
4 Het verdwijnen van deze grote kolonie is ook een raadsel. Naar verluid stond Provinciale Waterstaat positief tegenover de kolonie huiszwaluwen. De huiszwaluwen blijken ook in de rest van het Lauwersmeergebied in aantal te zijn afgenomen.

5 Het wordt eentonig. Zoals uit de cijfers blijkt is 1990 ook voor deze kolonie een bijzonder slecht jaar geweest. De bewoners van de boerderij (familie Reinders) zijn zeer gesteld op hun huiszwaluwen. Tijdens droog voorjaarsweer werd gezorgd voor natte klei op een vel plastic. In 1986 zijn heel vroeg, voor de komst van de zwaluwen, de goten geschilderd. Alle oude nesten werden verwijderd. De nieuwe witte verf had in dat voorjaar geen invloed op het aantal broedparen. In 1989 gebeurde er iets vreemds. De zwaluwen kwamen laat in het voorjaar aan en zijn heel vroeg in de nazomer weer vertrokken. Veel jonge vogels zijn toen jammerlijk verhongerd. Evenals 1990 was ook het seizoen 1984 bijzonder slecht. Een jaar later was de kolonie echter weer op volle sterkte. We zijn benieuwd voor 1991.

6 Een vrij stabiele kolonie, met enkele positieve uitschieters in 1985 en 1988. Bij deze cijfers zitten vermoedelijk enkele nesten uit de omgeving van het gemeentehuis.

7 In 1972 telde ik bij deze drie boerderijen in totaal 60 nesten. Voor zover bij mij bekend, waren er op geen van deze drie plaatsen koeien of ander vee aanwezig. Wel naast de kolonie van Smit, hier bevonden zich echter geen huiszwaluwen. Vanaf 1972 is Fledderman vee gaan houden. Langzaam heeft zich hier een kolonie gevestigd van 20 à 30 broedparen. Voor de loopstal was veel geschikt nestmateriaal aanwezig. Enkele jaren terug is de uitloop afgedekt met betonplaten. Fledderman heeft in het droge voorjaar van 1989 gezorgd voor geschikt nestmateriaal.

	1972	1986	1987	1989	1990
Smit	45	0	0	0	0
Koop	15	8	7	5	3
Fledderman	0	21	23	18	26
Totaal	60	39	30	23	29

8 Deze waarnemingen zijn gedaan langs de Hoofdstraat te Lettelbert. De kolonie van 33 paartjes in 1987 op één adres liep na een schilderbeurt terug tot 10 broedparen. Een kleine kolonie van 7 paar liep terug naar 0 paar, vanwege een verbouwing tijdens het broedseizoen. Overigens is het totaal aantal nesten langs de Hoofdstraat vrij stabiel. Alle adressen met één of meer zwaluwnesten, hebben in 1989 van Jan Venema een zwaluwen-folder in de bus gekregen. Hierop werd positief gereageerd.

Conclusies

- 1 Het gaat niet goed met de huiszwaluwen.
- 2 Nog steeds worden kolonies verstoord.
- 3 Eigenaren van panden met nesten stellen informatie omtrent deze soort op prijs.
- 4 Grote kolonies mijden de zuid-zon- en west-regenkant om te nestelen.
- 5 Solitair nestelende zwaluwen hebben een minder sterke voorkeur voor nestplaats.

	Aantal nesten								Totaal	
1987				2	7	7	3	33		52
1989	4	2	7	1	4	7	1	10		36
1990	3	16	0	3	7	9	3	6	2	54

9 De telroute in de gemeente Slochteren e.o. loopt als volgt: vanaf de juffertoren te Schildwolde - Hoofdweg te Hellum en Siddeburen - de Molenlaan - Oudeweg tot aan Groot Bronswijk te Wagenborgen. Het betreft hier

- 6 In bijna alle gevallen maken huiszwaluwen hun nestjes tegen een witte ondergrond.
- 7 Soms verdwijnt een kolonie (8) gedeeltelijk na een schilderbeurt, of (in het geval van kolonie 5) maakt

het niets uit.

- 8 Tijdens extreme voorjaarsdroogte zorgen sommige veehouders (5) en (7) voor natte klei voor nestbouw.

Aanbevelingen

- 1 Schilderwerk met witte verf, voor of na de broedperiode uitvoeren.
- 2 Nesten die overlast veroorzaken, bijv. uitwerpselen boven de voordeur, voorzien van een plankje op 40 cm onder het nest. Ophangen aan enkele draden even van de muur, dat voorkomt dat onder het plankje weer nieuwe nesten worden gebouwd.
- 3 Bij veel overlast, bijv. als bij kolonie 2, een cadeautje geven als waardering (informatie Avifauna).
- 4 Op plaatsen waar zwaluwen nestelen, maar ruimte is voor meer paartjes, zou men eens kunstnesten kunnen proberen. Kunstnesten zijn te koop in de winkel van Het Groninger Land-

schap, bij Vogelbescherming en bij BBZ (zie advertentie Grauwe Gors).

- 5 Zorg bij erg droog voorjaarsweer voor natte klei, leem of modder. Zie opmerking bij kolonie 5 en 7. Als verzamelplaats is ook het platte dak van een schuurtje in een nieuwbouwwijk geschikt.

- 6 Meer inventarisaties uitvoeren in eigen omgeving. Het verzamelen van oude gegevens komt de kijk op de situatie van de huiszwaluw ten goede.

NB. Vogelbescherming start in 1991 een zwaluwproject dat vooral gericht is op de huis- en gierzwaluw en de broedgelegenheid voor deze vogels. Informatie hierover bij de consultants en Avifauna.

Jan Glas
Kappershuttenweg 11
9627 TD HELSUM
(05983) 18 46

tabel

	1	1a	2	3	4	5	6	7	8	9
1971	60									
1972	94			36				60		37
1973				27						
1974	20		45	51						
1975			40							
1976										
1977										
1978		32			5					
1979					10					
1980		30			34					
1981					19					
1982					10					
1983					27					
1984			8	35	27	8	32			
1985			9	32	14	57	64			
1986	29	42	22	30	51	44	56	39		24
1987	17	38	26	20	24	36	59	30	52	18
1988			*44	15		40	*61			24
1989					6	30		23	36	28
1990	37	0	47	10	4	4	42	29	54	35

* inclusief enkele nesten uit de omgeving.